

UMCS

UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE

Dr hab. Jarosław Krajka, prof. UMCS | Kierownik Katedry
KATEDRA LINGWISTYKI STOSOWANEJ

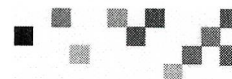
Dr hab. Jarosław Krajka, prof. UMCS
Katedra Lingwistyki Stosowanej
Instytut Neofilologii UMCS

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Piotra J. Malinowskiego
pt. „ODWOŁANIA DO TECHNOLOGII INFORMACYJNO-
KOMUNIKACYJNYCH (TIK) W PODRĘCZNIKACH DO NAUKI JĘZYKA
ANGIELSKIEGO WOBEC OCZEKIWAŃ NAUCZYCIELI”
napisanej pod kierunkiem dr hab. Elżbiety Awramiuk, prof. UwB
oraz promotora pomocniczego dr Ewy Lewickiej-Mroczek,
Katedra Językoznawstwa Porównawczego i Stosowanego,
Uniwersytet w Białymstoku**

Białystok, 2021, maszynopis stron 374

1. Ocena celu naukowego rozprawy i stopnia jego realizacji

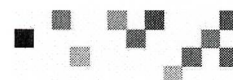
Mimo, że podręczniki i materiały glottodydaktyczne stanowią istotny element układu glottodydaktycznego, badania nad nimi rzadko prowadziły do starań awansowych. Twierdzono często, że ocena stanu zastanego, w tym przypadku sposobu doboru i prezentacji treści językowych oraz organizacji procesu kształcenia językowego, jest istotnym elementem przeprowadzanej diagnozy w badaniach glottodydaktycznych, jednak z uwagi na brak charakteru wiedzotwórczego nie nadawano ocenie i ewaluacji podręczników należytej rangi uprawniającej tego typu działania badawcze do ubiegania się ich twórców o awanse naukowe.

Z podobną obawą do lektury i oceny przedłożonej do recenzji rozprawy przystąpił niżej podpisany. Mimo dużego uznania, jakim darzę ewaluację i opracowanie materiałów jako subdyscyplinę glottodydaktyki, po lekturze tytułu rozprawy nie byłem przekonany, że będzie ona stanowić, zgodnie z przepisami, innowacyjne i autorskie rozwiązanie istotnego problemu badawczego oczekiwane od rozprawy doktorskiej. W szczególności, brak badań eksperymentalnych (np. w fazie badań właściwych po przeprowadzeniu oceny podręczników) mógł poddawać w wątpliwość, czy obrany temat predestynuje autora rozprawy do ubiegania się o stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

Początkowe wrażenie niepewności mógł potęgować również tytuł przedłożonej do recenzji rozprawy, który jest zdecydowanie zbyt wąski w stosunku do badań przeprowadzonych w pracy, i w konsekwencji nie do końca adekwatny. Z pewnością w procesie przygotowania pracy do publikacji należy pomyśleć nad dużo bardziej precyzyjnym określeniem przeprowadzonych działań badawczych – wydaje się, że mgr Piotr J. Malinowski zbyt skromnie podszedł do własnych badań, pokazując w tytule jedynie dane poddane analizie (odniesienia do technologii informacyjnych i komunikacyjnych), gdzie tak naprawdę rozprawa ukazuje realizację tak istotnych zagadnień jak sposoby kształtowania kompetencji cyfrowych, wspieranie autonomii ucznia, zastosowanie teorii konektywistycznych czy koneksjonistycznych w procesie edukacji językowej czy nabywanie kultury obcojęzycznej w środowisku technologii cyfrowych na podstawie zawartości analizowanych podręczników do klasy VIII szkoły podstawowej.

Podsumowując zatem cel naukowy zrealizowany w rozprawie (a nie

uwidoczony jedynie w tytule), należy pochwalić mgr Piotra J. Malinowskiego za odważne obranie diagnozy stanu materiałów glottodydaktycznych jako celu badań, co zostało zrealizowane z dużą pieczołowitością, benedyktyńską wręcz skrupulatnością w określaniu kryteriów i podkryteriów oceny, wielością działań zmierzających do obiektywizacji analizy i wyważenie podejścia ilościowego i jakościowego w prowadzonych badaniach.

Przy ocenie celu naukowego i wagi rozprawy na szczególne podkreślenie zasługuje, oprócz samego żmudnego i pracochłonnego procesu analizy podręczników dla znalezienia odwołań (leksykalnych, wizualnych, metodycznych czy kulturowych) do aspektów technologii cyfrowych, zamiar odtworzenia obrazu kompetencji cyfrowych ucznia Generacji Z oraz podejścia do nauczania języka angielskiego we współczesnym świecie nasyconym technologiami mobilnymi i komputerowymi. Ten zamiar został w pełni zrealizowany – rozprawa mgr Piotra J. Malinowskiego w swojej części empirycznej rozpoczyna się od precyzyjnej i zobiektywizowanej oceny podręczników, „wciągając” czytelnika coraz bardziej na podstawie przywoływanych danych w filozofię kształcenia językowego prezentowaną przez ich twórców.

Przy ocenie wartości naukowej rozprawy nie sposób nie wspomnieć o jej walorach metodologiczno-proceduralnych – mgr Piotr J. Malinowski pokazał, jak w sposób metodyczny i systematyczny podchodzić do procesu ewaluacji materiałów dydaktycznych, jak zobiektywizować ten z natury subiektywny proces, jak przekładać oceny na dane ilościowe, jak stosować podstawowe miary statystyczne do osiągnięcia wyników.

Podsumowując zatem cele naukowe rozprawy i postawione hipotezy, można

stwierdzić, że zostały one nakreślone odpowiednio, Autor stosownie określił lukę badawczą, a zamysł pracy wypełnia znamiona nowatorskiego sposobu rozwiązania istotnego dla dyscypliny (językoznawstwa stosowanego – glottodydaktyki) problemu, co w przypadku skutecznej realizacji badań stanowi przesłankę dla uznania ocenianej dysertacji za spełniającą wymogi stawiane rozprawom doktorskim (pomijając tu zbyt wąski i mało precyzyjny tytuł samej pracy, o czym była mowa powyżej). Dobrze określone hipotezy badawcze zostały zweryfikowane na podstawie bogatego zestawu danych pozyskanych z dwóch głównych perspektyw: analizy ilościowej i jakościowej podręczników oraz wywiadów z nauczycielami.

Podsumowując tę część recenzji, należy stwierdzić, że Autor skutecznie zrealizował zamierzone cele, w szczególności dokonał zebrania, opracowania i zinterpretowania dużej ilości danych uzyskanych z dwóch przeciwstawnych źródeł, a wnioski wyprowadzone w rozprawie są właściwie udokumentowane i w pełni uprawnione.

2. Uwagi do struktury rozprawy i jej zakresu tematycznego

Przedstawiona do recenzji rozprawa stanowi ambitną w zamiarze próbę połączenia osiągnięć dydaktyki ogólnej, teorii ewaluacji materiałów dydaktycznych oraz dydaktyki kompetencji kluczowych (w szczególności kompetencji cyfrowej).

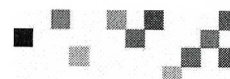
Rozprawa składa się z sześciu rozdziałów. W rozdziale 1 przedstawiono ogólne zagadnienia związane z rolą i kształtem podręcznika jako podstawowego środka dydaktycznego w edukacji językowej. Autor pisze o funkcjach, doborze oraz metodach badań podręczników. Jednak w tym rozdziale przeważa polska perspektywa badawcza,

uwidoczona nie tylko w tytule jednego z podrozdziałów („Metodologia polskich badań podręczników”), ale również w doborze literatury przedmiotu do stanu badań. Stosunkowo niewiele prac anglojęzycznych przywołano w pracy, a na pewno bardzo mało badań podobnych do tych planowanych przez Autora.

Dwa pozostałe rozdziały teoretyczne poświęcono, zgodnie z oczekiwaniami, technologiom informacyjnym i komunikacyjnym, zarówno w wymiarze społecznym (społeczeństwo informacyjne, „Dzieci Sieci”) jak i ogólnoedukacyjnym (Pedagogika Nowej Szkoły, TIK a edukacja, kompetencje komputerowe i informatyczne). Dla glottodydaktyków ciekawszy naturalnie będzie rozdział 3, gdzie znaleźć można dosyć skrupulatny przegląd badań i praktyki zastosowania TIK w polskiej szkole.

Druga wyraźnie wyodrębniona strukturalnie część pracy to rozdziały 4-6, gdzie rozdział 4 przedstawia kontekst badania własnego, pytania oraz hipotezy badawcze, metody zbierania danych, procedurę przeprowadzenia badania, uczestników oraz narzędzia wykorzystane do gromadzenia, przetwarzania i analizy danych. W rozdziale 5 znalazły się wyniki analizy danych zebranych podczas ewaluacji podręczników, z kolei rozdział 6 prezentuje perspektywę oczekiwań nauczycieli stworzoną na podstawie przeprowadzonych wywiadów. Rozprawę zamyka Zakończenie zestawiające obie perspektywy badawcze, wskazujące na ograniczenia i implikacje przeprowadzonych badań oraz zawierające sugestie co do kierunku przyszłych studiów poświęconych przygotowaniu materiałów glottodydaktycznych wzbogaconych o aspekty cyfrowe. Rozprawę uzupełnia spis pozycji bibliograficznych oraz załączniki z różnorodnymi materiałami wykorzystanymi podczas badań.

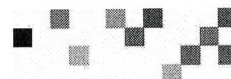

Kompozycję rozprawy należy ocenić pozytywnie, Autor umiejętnie radzi sobie z trudnym zadaniem zbudowania podstaw teoretycznych dla interdyscyplinarnych badań własnych, w szczególności umiejętnie dobierając treści, teorie i modele z zakresu teorii opracowywania i ewaluacji materiałów dydaktycznych, kompetencji cyfrowych, nauczania wspomaganego komputerowo. Kolejność rozdziałów jest odpowiednia a podział na podrozdziały głęboko przemyślany i nie budzący zastrzeżeń.

Jedynym niedociągnięciem strukturalnym jest brak podrozdziału (lub krótkiego rozdziału) wprowadzającego do części empirycznej, w których Autor dokonywałby przeglądu podobnych badań zrealizowanych uprzednio na świecie. Wydaje się, że tego typu poszerzenie perspektywy badawczej poza Polskę znacznie wzbogaciłoby kontekst w którym usytuowane zostały badania własne.

3. Uwagi do doboru i wykorzystania źródeł

Rozprawa odwołuje się do szerokiej gamy właściwie dobranych źródeł, odzwierciedlających stan myśli naukowej w zakresie dydaktyki ogólnej, ewaluacji i preparacji materiałów glottodydaktycznych, kompetencji kluczowych (w tym kompetencji cyfrowych) i informacyjnych. Stan badań został przedstawiony z zachowaniem konwencji właściwych pracy naukowej. Liczba źródeł skonsultowanych przy opracowaniu rozprawy jest zaiste imponująca – 30 stron pozycji bibliograficznych bardzo dobrze oddaje wszystkie dziedziny i obszary poruszane w pracy. Jedynie, jak wspomniano powyżej, problematyka podręcznika została zrealizowana w rozdziale 1 w zbyt małym stopniu w odwołaniu do literatury światowej (z wyjątkiem „żelaznych”

pozycji dla nauczycieli), w szczególności zabrakło relacji z podobnych badań opublikowanych w najnowszych czasopismach naukowych.

W tym miejscu stwierdzam z całą stanowczością, że Autor należycie sprostał tak ambitnemu zadaniu, jakim było stworzenie podstaw teoretycznych dla własnych badań empirycznych, a sposób wykorzystania źródeł nie budzi żadnych zastrzeżeń.

4. Uwagi dotyczące metodologii badań

Badania własne przeprowadzone podczas przygotowania niniejszej rozprawy zostały zaprojektowane i zrealizowane w zgodzie z kanonami metodologii badań glottodydaktycznych. Proces badawczy został bardzo skrupulatnie opisany. Autor zadbał o właściwy dobór korpusu badawczego, osiągając w zasadzie pełną reprezentatywność podręczników oraz odpowiednio uzasadniony dobór celowy nauczycieli. Połączenie w rozprawie perspektywy jakościowej i ilościowej pozwala na przeprowadzenie stosownych analiz statystycznych i prowadzi do uprawnionych i interesujących wniosków. Zarówno rozdział 4 opisujący proces badawczy jak i aneksy zawierające przykładowe materiały pokazują dbałość Autora o udokumentowanie poszczególnych etapów procesu i zapewniają jego replikację, co jest wymogiem w badaniach empirycznych.

Podsumowując, dysertacja dokumentuje wielką dbałość Autora o zebranie dużej ilości danych przy pomocy rozlicznych narzędzi i technik rejestracji danych, wypełniając w ten sposób znamiona triangulacji perspektyw ilościowych i jakościowych niezbędnej w dobrze zaprojektowanych badaniach glottodydaktycznych. Ilość zebranych danych pozwala na weryfikację założonych hipotez, co jest zrealizowane skutecznie, z

zastosowaniem dobrze dobranych, sprawnie wykonanych i czytelnie zrelacjonowanych analiz danych.

5. Ocena strony formalno-edytorskiej rozprawy

Rozprawa przygotowana jest prawie bezbłędnie pod względem formalno-edytorskim. Autor należycie stosuje techniki pisania pracy naukowej, zachowując dbałość o odpowiednie używanie technik typograficznych. Radzi sobie bezbłędnie, zachowując konsekwencję w stosowaniu tabel i wykresów dla oczekiwanej wizualizacji danych empirycznych. Język pracy jest dojrzały, właściwy pracy naukowej, mgr Malinowski precyzyjnie definiuje opisywane zjawiska.

Bibliografia pracy oraz system odsyłaczy wewnątrztekstowych są przygotowane starannie, ujednolicone do wybranej konwencji, zawierają wszystkie wymagane dane bibliograficzne, brak większych błędów, a nieliczne niedociągnięcia na przestrzeni ponad 30 stron bibliografii można zliczyć na palcach jednej ręki, co biorąc pod uwagę skalę działań budzi niekłamany podziw Recenzenta. Warto jedynie sprawdzić dokładniej pisownię nazwisk przywoływanych autorów (choćby Moniki Kusiak-Pisowackiej).

6. Ocena ogólna pracy jest jednoznacznie pozytywna.

Stwierdzam, że założone cele pracy zostały w pełni osiągnięte. W wyniku właściwie zaprojektowanych, przeprowadzonych i zrelacjonowanych badań empirycznych Autor dokonał zakładanej weryfikacji właściwie postawionych hipotez, dzięki czemu w warstwie aplikatywnej Jego badania mają wszelkie szanse przyczynić się do poprawy jakości materiałów glottodydaktycznych opracowywanych w

przyszłości.

Mimo bardzo niewielkich, wskazanych powyżej uchybień, głównie w zakresie sformułowania tematu, doboru źródeł w części teoretycznej czy przeglądu innych podobnych badań, oceniam pracę doktorską mgr Piotra J. Malinowskiego pozytywnie, jako spełniającą kryteria stawiane rozprawom doktorskim przez Ustawę i stawiam wniosek o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Lublin, 31.10.2021 r.

